

วารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566) ISSN 2392-5817

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ นักวิชาการ นักการศึกษา และผู้สนใจ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ครอบคลุมศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ ประกอบด้วย สาขาการจัดการทั่วไป การตลาด การเงินการธนาคาร การบัญชี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ โลจิสติกส์ ธุรกิจระหว่างประเทศ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ธุรกิจศึกษา เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสาขาที่มีความเกี่ยวข้อง

2. เพื่อส่งเสริม เผยแพร่การศึกษา ค้นคว้าวิจัยที่มีประโยชน์ มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้วิชาการ ในสาขาวิชาต่าง ๆ

กำหนดออกตีพิมพ์เผยแพร่

ปีละ 2 ครั้ง

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

เจ้าของ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

สำนักงานกองบรรณาธิการ

“วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม” คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

85 หมู่ 3 ถนนมาลัยแมน ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

โทรศัพท์. 0-3426-1021-36 ต่อ 3360 โทรสาร 0-3426-1068

เว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMSNPRU/index>

E-mail address: wisitson@webmail.npru.ac.th

การส่งต้นฉบับ

ผู้สนใจสามารถส่งต้นฉบับเพื่อรับการพิจารณาลงตีพิมพ์ใน วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้ตามที่อยู่กองบรรณาธิการ โดยปฏิบัติดังนี้

1. ส่งต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ส่งได้ทางอีเมลล์ และผ่านทางระบบ thaijo

2. แบบเสนอต้นฉบับ ซึ่ง download ได้ที่

https://drive.google.com/file/d/1sLCEiRe-dlrex9bwoOD7dEm6w-dq3HfZ/view?usp=share_link

3. ควรตรวจสอบต้นฉบับให้ถูกต้องตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน (manuscript) และรูปแบบการอ้างอิงที่กำหนดไว้

- บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้ทุกเรื่องต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง บทความละ 3 ท่าน แบบ double blinded review

- ทศนะและข้อคิดเห็นของบทความที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือว่าเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

- กองบรรณาธิการวารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงและแสดงที่มาพิมพ์ที่ AK COPY

สนามจันทร์ 20 ถนนยิงเป้า ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000 โทร 064 805 9518

ได้รับการรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

(Thai Journal Citation Index-TCI)

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มที่ 2 (Approved by TCI during 2020-2024)

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ตันละมัย
ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ โสภประยูร
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ เสนาะ ตีเยาว์
ศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ
ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี
ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ครรชิต มาลัยวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวัติ บุญลือ
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐนัตรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.เทพวาทิน หอมสนิท
รองศาสตราจารย์ ดร.กมล บุชบา
รองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา ปรีดีติติก
รองศาสตราจารย์ ดร.วิมล โสภประยูร
รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทร์นำชู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภา ลากศิริ

ที่ปรึกษาประจำกองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเดช นิลพันธุ์
ดร.วิรัตน์ ปิ่นแก้ว

บรรณาธิการบริหาร

รองศาสตราจารย์ ดร.จันทนา วัฒนกาญจนะ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย

รองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพัชร์ กอประเสริฐ
ดร.ศานติ ดิฐสถาพรเจริญ
อาจารย์ขวัญฤทัย ศรีสว่าง

ฝ่ายจัดการและธุรการ

อาจารย์ทิวพร ทราบเมืองปัก
อาจารย์วินัย บุญคง
นางสาวอุทัยวรรณ รุ่งทองนรินทร์
นางสาวลักขณา อินทาปัจ
นายธรรมรัตน์ ธารีรักษ์
นางสาวสุวรรณี วิชัยคำจร
นางสาวปิยะวรรณ ชินตานนท์

กองบรรณาธิการจากหน่วยงานภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเสกข์ พงษ์หาญยุทธ
รองศาสตราจารย์ ดร.แก้วตา ผู้พัฒน์พงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรัณศุภมาส เอ่งฉ้วน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิชา ณ นคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรรัตน์ วิริยะสีบพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญะ อุทัยรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรรรค์ชัย กิตยยานันท์
ดร.ชัยพร ธนถาวรลาภ
ดร.ภัทรพล ชุ่มมี

ดร.กฤษดา เขียววัฒนสุข
ดร.สมชาย เลิศภิรมย์สุข
ดร.วาสนา บุตรโพธิ์
ดร.จรรุญ ชำนาญไพร

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
คณะกรรมการและท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสายงานเครือข่ายเกษตรกร ตลาดสี่
มุมเมือง

กองบรรณาธิการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวภา บัวเวช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดช ธรรมศิริ
อาจารย์วีรภัก อู่การสกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จันจิราภรณ์ ปานยินดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกร สุนทรานุกัษ
ดร.ดวงใจ คงคาหลวง

รายนามคณะผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก พิจารณาบทความประจำ
“วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม”

ศาสตราจารย์ ดร.ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเสกข์ พงษ์หาญยุทธ	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิษุวัช มั่นเศรษฐวิทย์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
รองศาสตราจารย์ ดร.ฤกษ์ชัย ฟูประทีปศิริ	คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ ชูนิล	คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา เลานั่นนนท์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.พยอม ธรรมบุตร	วิทยาการจัดการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยพะเยา
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันตะนี	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนทัต บุญรัตน์กิตติภูมิ	คณะกรรมการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ชวลีย์ ณ ถลาด	วิทยาการจัดการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยพะเยา
รองศาสตราจารย์ จโสธร ตู้ทองคำ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ วรณี เชาวินสุชุม	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ชำรงสินถาวร	คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณี ดอนจอยหอ	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี รามัญญ์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ มีใจเชื้อ	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริฉันท์ สติรกุล เตชพาหพงษ์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตมาภา ถิรศิริกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิชา ณ นคร	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ เจษฎาภิรักษ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาพันธ์ รัฐศาสนศาสตร์	คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนวัชฌน์ ชลไพศาล	วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ วงศ์สินศิริกุล	วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จรุงญ บุญสนอง	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลลดา พึ่งรำพรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญาณัญญา ศิริภัทร์ธาดา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ อมรศิริพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทร์ พลอยแหวน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิพรรธน์ พิเชฐศิริประภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ชูชินปรากฏ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรรัตน์ วิริยะสีบพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรรคชัย กิตยานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงศ์ธีรา สุวรรณิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญะ อุทัยรัตน์
ดร.สุทธิรัตน์ พลอยบุตร
ดร.ธนากร มาเสถียร
ดร.ฉัตรรัตน์ โหระตะไวศยะ

ดร.เรืองเดช เร่งเพียร

ดร.ภัทรพล ชุ่มมี

ดร. สุภาพร เฟ่งพิศ

ดร.กฤษดา เขียววัฒนสุข

ดร.คชาวุฒิ สังฆาต

ดร.พัทธ์พสุตม์ สาธุนวัฒน์

ดร.จิรนนท์ เขมพันธ์

ดร.ละเอียด ศีลาน้อย

ดร.สมชาย เลิศภิรมย์สุข

ดร.วาสนา บุตรโพธิ์

ดร.จรรยา ชำนาญไพร

Professor Dr. Roh,Seong-Kyu

Professor Dr. Seung-jea

Associate Professor Dr. Thongphanh Chanthavone

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์
คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา
คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย เวสเทิร์น
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลรัตนโกสินทร์

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

พระนครศรีอยุธยา

คณะเทคโนโลยีการเกษตรภาคพัฒนาการเกษตรและการ
จัดการทรัพยากร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง

คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสายงานเครือข่ายเกษตรกร
ตลาดสี่มุมเมือง

Sungkyunkwan University South Korea

Korea National University of Education South
Korea

Faculty of Economics and Tourism,
Souphanouvong University Lao PDR

นิเทศศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ

รองศาสตราจารย์ ดร.อุษา บิ๊กกินส์

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ

รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดาพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุบผา เมฆศรีทองคำ

รองศาสตราจารย์ จันทนา ทองประยูร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภภาพร กล้าสกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณรัตน์ ชินวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ปิ่นพรานวงศ์

ดร.โมนัยพล รณเวช

คณะนิเทศศาสตร์นวัตกรรมการสื่อสาร สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์

คณะนิเทศศาสตร์นวัตกรรมการสื่อสาร สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รายนามคณะผู้ทรงคุณวุฒิภายใน พิจารณาบทความประจำ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จันทนา วัฒนกาญจนะ

2. รองศาสตราจารย์ ดร. เกศินี ประทุมสุวรรณ

3. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ ฉิมะสังคนันท์

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวภา บัวเวช

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย พงศ์สิทธิกาญจนา

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยา รุจิโชค

7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัชชา ศิริธนาธร

8. อาจารย์ ดร.ปารีชาติ ข้าเรือ่ง

9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หรรษา คล้ายจันทร์พงษ์

10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติกร สุนทรานุรักษ์

11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพัชร กอประเสริฐ

12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดช ธรรมศิริ

13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดารินทร์ โพธิ์ตั้งธรรม

14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาริษา สุจิตวนิช

15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อาจารย์ ดร.จันจิราภรณ์ ปานยินดี

16. อาจารย์ ดร.พงศสฎา เฉลิมกลิ่น

17. อาจารย์ ดร.ดวงใจ คงคาหลวง

18. อาจารย์ ดร.ศานติ ดิฐสถาพรเจริญ

19. อาจารย์ ดร.จิรวรรณ นกเอี้ยงทอง

20. อาจารย์ ดร.พงษ์สันต์ ต้นหยง

21. อาจารย์ ดร.ณัฐชามญช์ ศรีจำเริญรัตน์

22. อาจารย์ ดร.ชนพงษ์ อภรณ์พิศาล

23. อาจารย์ ดร.พันธิการ์ วัฒนกุล

24. อาจารย์ ดร.ภัธกร ปุยสุวรรณ

25. อาจารย์ ดร.ธีรเดช ทิวถนอม

สารบัญ

บทความที่		หน้า
7	หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมต่อการประเมินศูนย์การเรียนรู้พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” (อณิษฐา หาญภักดีนิยม และศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์) Received 27 November 2022 Revised 7 February 2023 Accepted 9 February 2023 SIMILARITY INDEX = 5.74 %.....	76
8	โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ (ศักดิ์ชัย จันทะแสง) Article history: Received 19 September 2022 Revised 16 April 2023 Accepted 17 April 2023 SIMILARITY INDEX = 5.39 %.....	92
9	ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานขององค์การอุตสาหกรรมรับเหมาก่อสร้างในประเทศไทย (ณัฐสุภรณ์ สมณา) Article history: Received 8 March 2023 Revised 16 April 2023 Accepted 17 April 2023 SIMILARITY INDEX = 0.89 %.....	107
10	การทำงานทางไกลในสถานการณ์ COVID – 19 ขององค์การภาครัฐไทย (กัญญาภัทร ปานหอมยา และ สุวรรณิ แสงมหาชัย) Article history: Received 15 March 2023 Revised 16 April 2023 Accepted 17 April 2023 SIMILARITY INDEX = 2.17%.....	123
11	ผลการดำเนินงานของบริษัทกับการบริหารผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน: อิทธิพลตัวแปรส่งผ่านด้านความไว้วางใจของนักลงทุนที่มีต่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (ธเนศ อุ่นปรีชาวนิชย์) Article history: Received 10 March 2023 Revised 25 April 2023 Accepted 27 April 2023 SIMILARITY INDEX = 3.39 %.....	135
12	การตัดสินใจทางจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา (ภาณุมาศ ทองชนะ และ รวิภา ธรรมโชติ) Article history: Received 20 March 2023 Revised 2 May 2023 Accepted 3 May 2023 SIMILARITY INDEX = 0.00 %.....	150

การตัดสินใจทางจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา Ethical Decision Making In Higher Education Institutions

ภาณุมาศ ทองชนะ^{1*} รวิภา ธรรมโชติ²
(Panumas Thongchana¹ and Ravipa Thummachote²)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการตัดสินใจทางจริยธรรมของบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางจริยธรรมในการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาแนวการตีความและการศึกษาเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 17 คน

จากการศึกษา พบว่า การตัดสินใจทางจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้าง เนื่องจากความซับซ้อนของสถานการณ์และความไม่ชัดเจนของปัญหา ทำให้ไม่สามารถกำหนดวิธีการตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมไว้ล่วงหน้า โดยคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านประสบการณ์ของผู้มีบทบาทในการตัดสินใจและวัฒนธรรมองค์การส่งผลต่อการตัดสินใจทางจริยธรรม

คำสำคัญ: การตัดสินใจทางจริยธรรม การพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการ สถาบันอุดมศึกษา

¹นักศึกษาปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 10240

Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University 10240

²รองศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 10240

Assoc. Prof. Dr. Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University 10240

Corresponding author: email tpanumas@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to study the ethical decision-making approaches of academics in institutions of higher education when they encounter ethical conflicts regarding the determination of academic positions. Interpretative phenomenological analysis, a form of qualitative research, together with document research are used. Data is further collected from in-depth interviews with a total of 17 academics from institutions of higher education.

The study reveals that ethical decision making in institutions of higher education occurs, for the most part, without a structure. This is due to the complexity of the situations and the lack of clarity about the problems. As a result, it is not possible to determine in advance the decision-making approaches to address such ethical problems. Factors that impact the ethical decision-making approaches include personal characteristics in terms of the prior experiences of decision makers and the organizational culture.

Keywords: Ethical decision making, determination of academic positions, institutions of higher education

Article history:

Received 20 March 2023

Revised 2 May 2023

Accepted 3 May 2023

SIMILARITY INDEX = 0.00 %

1. บทนำ

บุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยเริ่มทำงานด้วยตำแหน่งอาจารย์ และสามารถขอพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการในระดับที่สูงขึ้นเพื่อแสดงถึงความรู้และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา โดยอาจารย์สามารถขอเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ตามลำดับ ซึ่งการขอพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการจะต้องผลิตผลงานให้ได้ตามปริมาณและมีคุณภาพตามที่กำหนด จากรายงานการสำรวจในปี พ.ศ. 2565 พบว่า ประเทศไทยมีบุคลากรสายวิชาการจำนวนทั้งสิ้น 60,098 คน เป็นตำแหน่งอาจารย์ มากที่สุด ร้อยละ 62.56 รองลงมา ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยละ 24.25 ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ร้อยละ 11.12 และตำแหน่งศาสตราจารย์ ร้อยละ 1.42 (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2565) โดยการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถประสพกับประเด็นปัญหาทางจริยธรรมในขั้นตอนต่าง ๆ ได้ เช่น การนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นผลงานของตนเอง การลอกเลียนผลงานของบุคคลอื่น การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่อาจทำให้การประเมินผลงานทางวิชาการไม่เป็นกลาง การเปิดเผยรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น เมื่อเกิดปัญหาทางจริยธรรมในกระบวนการดังกล่าวอาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรม (ethical dilemma) ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับว่ามีความยุ่งยากต่อการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหา

ปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่ค่านิยมทางจริยธรรมอย่างน้อย 2 ประการ มีความขัดแย้งกัน โดยผู้มีบทบาทในการตัดสินใจจะต้องตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและต้องตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติตามค่านิยมทางจริยธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเหนือกว่าการปฏิบัติตามค่านิยมทางจริยธรรมอื่น โดยปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมหรือภาวะที่ยากต่อการตัดสินใจดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้จาก (1) สิ่งที่ต้องตัดสินใจเป็นสถานการณ์ที่บุคคลไม่ทราบแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง (2) ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจพบว่าแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นไปได้ยากมากกว่าทางเลือกอื่น ๆ หรือ (3) ความเข้าใจที่ผิดพลาดของผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ (Chauhan and Chauhan, 2002: 373; Veijeren, 2011: 10)

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการบริหารภาครัฐ (ethics in public administration) ในบริบทของสังคม พบว่าการศึกษาวิจัยยังไม่มีผู้ที่ศึกษาอย่างจริงจังและยังไม่เป็นที่แพร่หลายเท่าที่ควร (พลอยสืบวิเศษ, 2561: 278) หากพิจารณาเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางจริยธรรม (ethical decision making) ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า เป็นประเด็นที่มีการศึกษาในประเทศไทยจำนวนน้อย ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่องว่างด้านองค์ความรู้ (knowledge gap) เกี่ยวกับการตัดสินใจทางจริยธรรมในบริบทของสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการตัดสินใจทางจริยธรรมของบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางจริยธรรมในการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จริยธรรม (ethics) หมายถึง การกระทำตามค่านิยมหรือความเชื่อของแต่ละบุคคลที่ได้รับการพิจารณาว่าดีงาม ถูกต้อง ควรค่าแก่การปฏิบัติ และหมายรวมถึงการละเว้นจากการกระทำ (Beck, Bowman and West, 2010: 73-75; Lawton, Lasthuizen and Rayner, 2013: 2) อย่างไรก็ตาม การให้คำจำกัดความเกี่ยวกับจริยธรรม คือ สิ่งที่ต้องและไม่ถูกต้องเพียงอย่างเดียวนั้นอาจเป็นความเข้าใจเพียงผิวเผิน เพราะ จริยธรรมมีความหมายค่อนข้างกว้างขวาง ประกอบไปด้วยแนวคิดต่าง ๆ ที่มีความสลับซับซ้อน

รวมทั้งการประยุกต์ใช้และการตีความซึ่งรวมอยู่ในเรื่องของจริยธรรม อีกทั้ง จริยธรรมยังมีความหมายครอบคลุมถึงการศึกษาศาสตร์ของการพิจารณาว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด (Bishop, 2013: 635-636) สำหรับสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ได้ให้คำจำกัดความของจริยธรรมในการบริหารงานภาครัฐ หมายถึง ค่านิยม (values) และหลักการ (principle) ที่เป็นเครื่องชี้นำพฤติกรรมที่ถูกและผิดในการปฏิบัติงาน (Menzel, 2007:6) ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะ และหมายความรวมถึงความรับผิดชอบขององค์การภาครัฐจากการกระทำที่เกิดขึ้นต่อพลเมืองของตน (Denhardt and Denhardt, 2009: 127)

สำหรับการตัดสินใจทางจริยธรรมมีนักวิชาการได้พยายามบูรณาการองค์ความรู้เรื่องการตัดสินใจทางจริยธรรมและตัวแบบของการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกนำเสนอจากนักวิชาการในอดีต สังเคราะห์จนกลายเป็นตัวแบบการตัดสินใจทางจริยธรรมแบบบูรณาการ โดยสามารถสรุปได้ว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมประกอบขึ้นตอนสำคัญ คือ

(1) การตระหนักรู้ทางจริยธรรม คือ ช่วงเวลาที่บุคคลเกิดความตระหนักเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางจริยธรรม หรือต้องกระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใดที่อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ หรือความคาดหวังของตนเองหรือของบุคคลอื่นในลักษณะที่เป็นการขัดแย้งกับมาตรฐานทางจริยธรรม อย่างไรก็ตาม บุคคลอาจขาดความตระหนักรู้ทางจริยธรรมได้เช่นเดียวกัน

(2) การตัดสินใจทางจริยธรรม เป็นกระบวนการเลือกแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดจากบรรดาทางเลือกที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการตัดสินใจอาจเกิดขึ้นจากการใช้อารมณ์ (ความรู้สึก) สัญชาตญาณ (การล่องรู้) การให้เหตุผลทางจริยธรรม (การพิเคราะห์) การให้เหตุผลเพื่อสนับสนุนการกระทำทางจริยธรรม (การหาเหตุผลอันสมควร) การปรึกษาทางจริยธรรม (การยินยอม) นำไปสู่เจตคติ (ความมุ่งมั่น) ทางจริยธรรม

(3) พฤติกรรมทางจริยธรรม เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ และ

(4) วงจรสะท้อนกลับ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจจะสามารถสังเกตผลลัพธ์ ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจทางจริยธรรมของตนเอง อันจะส่งผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และส่งผลกระทบต่อความสามารถทางจริยธรรมของบุคคลเมื่อต้องตัดสินใจทางจริยธรรมในอนาคต (Schwartz, 2016: 760-770)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ของการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์หรือมีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณากำหนดตำแหน่งวิชาการ ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบลูกโซ่ (snowball sampling) จำนวน 17 คน ประกอบด้วย บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ จำนวน 2 คน รองศาสตราจารย์ จำนวน 1 คน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 6 คน และอาจารย์จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แบบปรากฏการณ์วิทยาแนวการตีความ (interpretive phenomenology) และการศึกษาเอกสาร โดยมุ่งทำความเข้าใจวิธีการตัดสินใจทางจริยธรรมของบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ความขัดแย้งทาง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ซึ่งมาจากแหล่งข้อมูลที่

แตกต่างกัน หากข้อมูลที่ได้มีความเหมือนหรือสอดคล้องกัน แสดงว่าข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ (Yin, 2015: 160-161)

4. ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการตัดสินใจทางจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการตัดสินใจทางจริยธรรมของบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเมื่อต้องเผชิญกับปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางจริยธรรมในการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ดังนี้

1. การรับรู้และการตระหนักรู้ทางจริยธรรม

เมื่อเกิดประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรมในการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการ การตัดสินใจทางจริยธรรมของบุคลากรสายวิชาการจะเกิดขึ้นเมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจสามารถรับรู้และตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ว่าเป็นปัญหาทางจริยธรรม และตระหนักว่าตนเองคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมดังกล่าว หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจไม่รับรู้ถึงปัญหา หรือไม่ตระหนักว่าตนเองคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ กระบวนการตัดสินใจทางจริยธรรมจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้

จากการศึกษาค้นพบว่า ประสบการณ์ในการทำงาน ความเชี่ยวชาญของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ส่งผลต่อมุมมองและการตีความปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ทางวิชาชีพไม่มากมีมุมมองต่อเรื่องการจ่ายเงินเพื่อให้ได้ตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการในวารสารที่มีชื่อเสียงว่า หากผลงานทางวิชาการไม่มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการทำวิจัยแล้ว ย่อมถือได้ว่า การดำเนินงานวิจัยเป็นไปอย่างมีจริยธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาแยกกันระหว่างการทำวิจัยกับการเผยแพร่ผลงาน ดังนั้น “... การจ่ายเงินเพื่อให้ผลงานของตนเองได้เผยแพร่ในวารสารที่มีชื่อเสียงจึงเป็นเรื่องของกระบวนการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัยจึงเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้” แต่สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์มากกว่ากลับมีมุมมองต่อประเด็นดังกล่าวว่า การจ่ายเงินเพื่อให้ได้เผยแพร่ผลงานที่ใช้สำหรับการขอตำแหน่งทางวิชาการในวารสารที่มีชื่อเสียงหรือน่าเชื่อถือ เป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรม เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้ทรงคุณวุฒิได้ เช่น การจ่ายเงินเพื่อให้ได้เผยแพร่ในวารสารที่อยู่ในฐาน Scopus ย่อมเป็นการกระทำที่มีความตั้งใจให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินผลงานทางวิชาการเข้าใจว่าผลงานมีคุณภาพสามารถตีพิมพ์ในวารสารที่มีชื่อเสียงน่าเชื่อถือได้ หากผู้ทรงคุณวุฒิไม่พิจารณาผลงานทางวิชาการที่ส่งมาให้ประเมินอย่างละเอียด และเชื่อมั่นว่าวารสารที่ผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการสามารถตีพิมพ์ได้เป็นวารสารที่มีคุณภาพ ย่อมเป็นการกระทำที่จงใจให้ผู้ประเมินมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน จึงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการขอพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการอย่างชัดเจน

ดังนั้น เมื่อการรับรู้และการตระหนักรู้ทางจริยธรรมมีความแตกต่างกัน ย่อมส่งผลให้การกระทำของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลที่มีมุมมองว่าการจ่ายเงินเพื่อให้ได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการในวารสารที่มีชื่อเสียงไม่ผิดจริยธรรมและเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ เมื่อมุมมองที่มีต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นเช่นนี้แล้ว การกระทำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมจึงไม่เกิดขึ้น แต่สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรมและไม่สามารถกระทำได้ ย่อมทำให้เกิดความตระหนักว่าจะต้องแสวงหาวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมดังกล่าวต่อไป

2. การกำหนดทางเลือกและการพิจารณาทางเลือก

เมื่อผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจรับรู้ว่ามีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาทางจริยธรรมที่ตนเองคือผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดทางเลือกและพิจารณาทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินผลงานทางวิชาการหากมีข้อสงสัยว่าผลงานที่เสนอเข้าข่ายผิดจริยธรรมในการขอตำแหน่งทางวิชาการ จะดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้นกับประกาศของ ก.พ.อ. ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ที่ว่า “... หากมีข้อสงสัยว่าเป็นเรื่องผิดจริยธรรมหรือไม่ ก็ต้องเข้าไปดูเกณฑ์ก่อนว่ามีการกำหนดไว้อย่างไร” และจะดำเนินการติดต่อกลับไปยังสถาบันอุดมศึกษาที่ขอประเมิน เพื่อให้อาจารย์ผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการช่วยอธิบายหรือชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นที่มีข้อสงสัย หรือให้หน่วยงานที่ขอประเมินดำเนินการตรวจสอบเพิ่มเติม ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ที่ว่า “... หากสงสัยเรื่องการคัดลอกผลงานก็ติดต่อกลับไปยังหน่วยที่ขอประเมิน ให้เขาช่วยตรวจสอบเรื่องการคัดลอกให้หน่อย เขาก็จะแจ้งผลกลับมาว่าคัดลอกก็เปอร์เซ็นต์” ดังนั้น การตรวจสอบข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมในผลงานทางวิชาการสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการกำหนดทางเลือกและการพิจารณาทางเลือก

อย่างไรก็ตาม การพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการเป็นกระบวนการที่กำหนดวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงานเอาไว้ค่อนข้างอย่างรัดกุม อีกทั้ง กระบวนการพิจารณายังเป็นระบบปิด กล่าวคือ ห้ามไม่ให้ผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการทราบว่าผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินผลงานทางวิชาการคือบุคคลใด ดังนั้น หากผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อสงสัยเรื่องประเด็นจริยธรรมในผลงานทางวิชาการทางเลือกหรือวิธีการปฏิบัติที่ผู้ทรงคุณวุฒิจะสามารถกระทำได้จึงมีอยู่อย่างจำกัด เพราะระบบห้ามไม่ให้ผู้ทรงคุณวุฒิติดต่อกับผู้ขอประเมินตำแหน่งทางวิชาการโดยตรง ผู้ทรงคุณวุฒิจึงทำได้เพียงติดต่อกับหน่วยงานที่ขอประเมินเพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบหรือส่งข้อมูลเพิ่มเติม

3. การปรึกษาทางจริยธรรม

หากปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นเป็นประเด็นที่ผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจไม่ทราบวิธีการแก้ไขปัญหาหรือต้องการยืนยันวิธีการแก้ไขปัญหาตามที่ตนเองต้องการที่จะเลือก ผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจจะทำการปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ที่ตนเองเคารพนับถือ หรือปรึกษากับเพื่อนร่วมงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว เพื่อขอคำแนะนำ ข้อเสนอแนะหรือยืนยันวิธีการแก้ไขปัญหา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเคยมีประสบการณ์ถูกลูกศิษย์ของตนเองติดต่อเป็นการส่วนตัวให้ช่วยประเมินตำแหน่งรองศาสตราจารย์ กล่าวว่า “... ตอนนั้นเครียดมากเลย คือ ไม่รู้จะทำยังไง ก็ปรึกษากับอาจารย์ที่เป็นเพื่อนร่วมงานด้วยกันว่าจะทำยังไงดี เขาก็ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์” เพราะกรณีดังกล่าว นอกจากผู้ขอประเมินตำแหน่งทางวิชาการจะเคยเป็นลูกศิษย์ของผู้ประเมินแล้ว ยังทราบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับปริญญาโทคือผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่ในการประเมินตำแหน่งทางวิชาการของตนเองอีกด้วย ดังนั้น ไม่ว่าจะผลการประเมินจะเป็นอย่างไร ย่อมส่งผลกระทบต่ออาจารย์ที่เป็นผู้ประเมินและลูกศิษย์ซึ่งเป็นผู้ขอประเมินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือ หากมีความเห็นให้ผ่านอาจมีข้อสงสัยว่าสาเหตุที่ผ่านเพราะผู้ขอประเมินตำแหน่งทางวิชาการเคยเป็นลูกศิษย์ของผู้ทรงคุณวุฒิ แต่หากประเมินให้ไม่ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ประเมินกับลูกศิษย์อาจมีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ แม้ว่าสัจยชาติญาณของคนเป็นอาจารย์ย่อมมีความปรารถนาให้ลูกศิษย์ของตนเองประสบความสำเร็จ ได้รับการประเมินให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้น แต่การกระทำตามแนวทางดังกล่าวย่อมขัดกับหลักจริยธรรมในการประเมินตำแหน่งทางวิชาการ

4. การตัดสินใจทางจริยธรรม

การตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นขั้นตอนซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจเลือกแนวทางการปฏิบัติตามค่านิยมทางจริยธรรมที่เหมาะสมที่สุด เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้น โดยปัจจัยด้านองค์การเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ เช่น กรณีที่ประธานหลักสูตรขอให้อาจารย์ใส่ชื่อของอาจารย์ประจำหลักสูตรท่านหนึ่งที่ไม่ได้ทำผลงานทางวิชาการในผลงานวิจัยที่จะใช้เสนอขอตำแหน่งทางวิชาการ โดยมีสาเหตุมาจากการประเมินคุณภาพของหลักสูตร แม้ว่าอาจารย์ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบผลงานจะทราบดีว่าการใส่ชื่อของบุคคลอื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในผลงานวิจัยเป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรม แต่การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาภายหลังก็เป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจไม่อาจมองข้ามได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น ทางเลือกที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการปฏิบัติตามค่านิยมทั้ง 2 ประการ คือ การเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชากับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณนักวิจัยจึงเป็นแนวทางที่ถูกเลือกขึ้นมาปฏิบัติสำหรับกรณีดังกล่าว ดังคำสัมภาษณ์ ที่ว่า “อาจารย์ก็ส่งบทความให้อาจารย์ท่านนั้นทางไลน์ ก็แจ้งเขาไปว่าอาจารย์หนูจะส่งบทความไปตีพิมพ์ อาจารย์ช่วยตรวจดูให้หน่อย ถ้าอาจารย์มีข้อเสนอแนะก็แจ้งกลับมาได้เลย ... ก็เห็นในไลน์ขึ้นว่าอ่านแล้วนะ แต่ไม่ได้พิมพ์อะไรตอบกลับมา ... ก็คิดว่าไม่เป็นไร อย่างน้อยก็มีชื่อเราอยู่เป็นผู้นิพนธ์หลัก”

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าทางเลือกที่ถูกต้องคือ การไม่ใส่ชื่อของบุคคลอื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย แต่ผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติตามทางเลือกที่ถูกต้องมีมากกว่าและเกิดขึ้นเร็วกว่าการปฏิบัติตามทางเลือกอื่น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจจึงปฏิบัติตามทางเลือกที่ส่งผลกระทบต่อตนเองน้อยกว่าและเลือกที่จะละเลยต่อการปฏิบัติตามจริยธรรมและมโนธรรมที่ตนเองยึดถือ

5. พฤติกรรมทางจริยธรรม

พฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นการปฏิบัติตามทางเลือกที่ได้ตัดสินใจไว้ ดังกรณีที่ผู้ขอพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการทราบว่าผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินผลงานของตนเอง คือ อาจารย์ที่ปรึกษาในระดับปริญญาโท จึงได้ทำการติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาการโดยตรง จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยและมีประสบการณ์ตรงในเรื่องดังกล่าวบอกเล่ากับผู้วิจัยว่าได้ตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการติดต่อกลับไปยังสถาบันอุดมศึกษาที่ขอประเมินตำแหน่งทางวิชาการ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นและให้สถาบันอุดมศึกษาที่ขอประเมินดำเนินการแก้ไขปัญหา ดังนั้น พฤติกรรมที่ผู้ทรงคุณวุฒิท่านนี้กระทำจึงเป็นผลลัพธ์ของการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา ดังคำสัมภาษณ์ ที่ว่า “อาจารย์ก็ติดต่อกลับไปบอกเจ้าหน้าที่เขาว่าอาจารย์ไม่ขอประเมินผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการรายนี้ เนื่องจากเขาทราบว่าอาจารย์เป็นผู้ประเมิน อาจารย์รู้สึกว่ามันไม่ secure และรู้สึกที่ไม่อยากประเมินการเจ้าหน้าที่เขาก็ดำเนินการเปลี่ยนผู้ทรง และให้อาจารย์ไปประเมินผลงานทางวิชาการของอาจารย์อีกท่านหนึ่ง อาจารย์จึงย้ายไปว่า ห้ามให้อาจารย์คนใหม่นี้รู้เด็ดขาดว่าอาจารย์เป็นผู้ประเมินตำแหน่งทางวิชาการให้เขา”

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การตัดสินใจทางจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured decision) เนื่องจากปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจไม่สามารถกำหนดแนวทางหรือวิธีการสำหรับการตัดสินใจเอาไว้ล่วงหน้า เมื่อปรากฏการณ์ทางจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำจึงทำให้ลักษณะของปัญหาขาดความชัดเจน ส่งผลต่อ

การรับรู้และการตระหนักรู้ของผู้มีบทบาทในการตัดสินใจ อีกทั้ง ผู้มีบทบาทในการตัดสินใจยังไม่สามารถนำกฎระเบียบ หรือข้อบังคับที่มีอยู่มาบังคับใช้กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเคร่งครัด จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีการที่มีความเหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณี โดยผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัญหาทางจริยธรรมเป็นปัญหาที่มีลักษณะของความเป็นนามธรรมและยังมีความคลุมเครือสูง เนื่องจากการรับรู้และความสามารถในการระบุปัญหาทางจริยธรรมต้องอาศัยประสบการณ์ทางวิชาชีพ การศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก หรือมีตำแหน่งทางวิชาการในระดับสูงจะมีความไวทางจริยธรรม (moral sensitivity) หรือความตระหนักรู้ทางจริยธรรมดีกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่าหรือตำแหน่งทางวิชาการต่ำกว่า นอกจากนี้วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษามีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจทางจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา เช่น การเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Roshanzadeh, Vanaki, and Sadooghiasl (2020) ที่พบว่า ผู้มีบทบาทในการตัดสินใจทางจริยธรรมจะต้องเป็นผู้ที่มีสามารถรับรู้และมีความตระหนักรู้ในประเด็นทางจริยธรรมที่ตนเองต้องตัดสินใจ เพื่อให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Bordvik (2022) ที่พบว่า ลักษณะของบุคคลและวัฒนธรรมองค์การเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางจริยธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Trevino (1986) ที่นำเสนอว่า การตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล (Individual) กับสถานการณ์ (situational) ซึ่งผลลัพธ์ของกระบวนการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว คือ พฤติกรรมทางจริยธรรมของแต่ละบุคคล

2. การตัดสินใจทางจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษามีความเกี่ยวข้องกับประเด็นความเข้มข้นของปัญหาทางจริยธรรม (moral intensity) กล่าวคือ หากปัญหาทางจริยธรรมมีระดับของความรุนแรงไม่มาก หรือผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำผิดจริยธรรมยังอยู่อีกห่างไกล อาจทำให้ผู้มีบทบาทในการตัดสินใจทางจริยธรรมขาดความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น เช่น กรณีอาจารย์ผู้นิพนธ์ผลงานวิจัยถูกผู้บังคับบัญชาขอให้ใส่ชื่อของอาจารย์ประจำหลักสูตรท่านหนึ่งซึ่งไม่มีผลงานวิจัย โดยผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นหากอาจารย์ผู้นิพนธ์ผลงานปฏิเสธการใส่ชื่อของอาจารย์ประจำหลักสูตร คือ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้นิพนธ์ผลงานกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้หากอาจารย์ผู้นิพนธ์ผลงานตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามแนวทางนี้ ส่วนผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นหากอาจารย์ผู้นิพนธ์ผลงานยอมใส่ชื่อของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัย เป็นผลกระทบที่ยังไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ เนื่องจากผลกระทบดังกล่าวจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อต้องมีผู้ตรวจสอบพบว่าอาจารย์ท่านที่ถูกใส่ชื่อเพิ่มเข้าไปเป็นผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในงานวิจัย ซึ่งเป็นผลกระทบที่ยังอยู่อีกห่างไกล ดังนั้น อาจารย์ผู้นิพนธ์ผลงานวิจัยจึงเลือกปฏิบัติตามแนวทางแรก คือ การใส่ชื่อของอาจารย์ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในผลงานที่ใช้เสนอขอตำแหน่งทางวิชาการ เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Jones (1991) ที่กล่าวว่า ระดับความรุนแรงของปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นส่งต่อความไวทางจริยธรรมของผู้มีบทบาทในการตัดสินใจ เช่น ความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้น หากประโยชน์หรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่นมีมากจะทำให้ผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจรับรู้ปัญหาทางจริยธรรมได้ไวขึ้น หรือระยะเวลาของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำก็สามารถส่งผลกระทบต่อความไวทางจริยธรรมของผู้มีบทบาทในการตัดสินใจได้เช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kidder (2009) ที่นำเสนอว่า สถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกระหว่างความจริง (การไม่ใส่ชื่อของบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัย) กับความภักดี (การใส่ชื่อของบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัยตามคำขอร้องของผู้บังคับบัญชา) เป็นสถานการณ์ที่ยากต่อการตัดสินใจของบุคคล

5.2 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่มีความชัดเจนแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางจริยธรรมในกระบวนการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการ การไม่กำหนดวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนอาจทำให้ผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจทางจริยธรรมนำค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์กรที่ย่อยที่ตนเองยึดถือมาเป็นแนวทางปฏิบัติซึ่งอาจขัดแย้งกับค่านิยมหรือวัฒนธรรมหลักขององค์กร

2. ควรกำหนดกรอบด้านระยะเวลาสำหรับการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน หรืออาจกำหนดกรอบระยะเวลาสำหรับการดำเนินงานทั้งกระบวนการ ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการให้เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจากการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการที่ใช้ระยะเวลายาวนานอาจทำให้เกิดช่องว่างซึ่งทำให้การประเมินผลงานทางวิชาการไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักคุณธรรม ความรู้ ความสามารถของผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการ โดยระยะเวลาในการดำเนินที่รวดเร็วจะช่วยลดโอกาสที่จะเกิดการกระทำที่ผิดจริยธรรมได้

3. อคติในการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ หากผู้ทรงคุณวุฒิทราบที่กำลังประเมินผลงานทางวิชาการของบุคคลใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการในสายสังคมศาสตร์ เช่น รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากความเชื่อหรืออุดมการณ์ทางวิชาการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการควรเป็นระบบปกปิดข้อมูลทั้งสองทาง (double-blind) กล่าวคือ ผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการจะต้องไม่ทราบว่าผู้ทรงคุณวุฒิคนใดเป็นผู้ประเมินผลงานทางวิชาการของตนเอง ในทางกลับกันผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาการก็ต้องไม่ทราบว่าผลงานทางวิชาการที่ตนเองกำลังประเมินเป็นของบุคคลใด ซึ่งระบบปกปิดข้อมูลทั้งสองทางจะช่วยป้องกันอคติที่อาจเกิดขึ้นในการประเมินผลงานทางวิชาการ

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัญหาจริยธรรมและประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ในสถาบันอุดมศึกษา
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ในสถาบันอุดมศึกษา (คุณค่า ความเชื่อ วัฒนธรรมกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพฯ)

เอกสารอ้างอิง

- พลอย สืบวิเศษ. (2561). **จริยธรรมทางการบริหารงานในภาครัฐ สำหรับนักบริหารในภาครัฐและองค์การไม่แสวงหากำไร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : รัตนาไตร.
- สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. (2565). **ดัชนีวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม บันไดสู่การพัฒนาประเทศ 2565**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://pr.nrct.go.th/wpcontent/uploads/2022/11/PDF_November/Handout_R_Index2565.pdf
- Beck, M. A., Bowman, J.S., and West, J. P. (2010). **Achieving competencies in public service: the professional edge**. (2nd ed.). New York: M.E. Sharpe.
- Bishop, W.H. (2013). The role of ethics in 21st century organizations. **Journal of business ethics**, **118**(3), 635-637.
- Bordvik, M. B. (2022). **Ethical code of conduct and its impact in decision making among managers in local government in Zimbabwe**. (Doctoral dissertation). Minnesota. Walden University.
- Chauhan, D., and Chauhan, S. P. (2002). Ethical dilemmas faced by managers: Some real-life cases. **Indian journal of industrial relations**, **37**(3), 370-385.
- Denhardt, R. B., and Denhardt, J. V. (2009). **Public administration: an action orientation**. (6th ed.). California: Thomson.
- Jones, J.J. (1991). Earnings Management during Import Relief Investigations. **Journal of Accounting Research**, **29**, 193-228.
- Kidder, R. M. (2009). **How Good People Make Tough Choices: Resolving the Dilemmas of Ethical Living**. Harper Perennial.
- Lawton, A., Lasthuizen, K., and Rayner, J. (2013). **Ethics and management in the public sector**. Abingdon: Routledge.
- Menzel, D.C. (2007). **Ethics management for public administrators: Building organizations of integrity**. New York: Sharpe.
- Roshanzadeh, M., Sadooghiasl, A., Vanaki. Z. (2020). Sensitivity in ethical decision-making: The experiences of nurse managers. **Nursing Ethics**, **27**(5), 1174-1186.
- Schwartz, M. S. (2016). Ethical decision-making theory: An integrated approach. **Journal of business ethics**, **139**(4), 755-776.
- Trevino, L. K. (1986). Ethical decision-making in organizations: A person-situation interactionist model. **The Academy of Management Review**, **11**(3), 601-617.
- Veijeren, J. M. (2011). **Guide to organizational ethics**. Windhoek: Namibia Institute for Democracy.
- Yin, R. K. (2015). **Qualitative research from start to finish** (2nd ed.). New York: Guilford Press.